

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عزیز ما صاب

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

کلیدهای خوشبختی در نهج لبانه
۴۰ کلام گهربار در موضوع علم از
حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام

مکتب امام محمد باقر

مجمع خیرین مسجد ساز اصفهان

دفتر نشر معارف نهج البلاغه

کرمانی
سیدهدی شایقی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلیدهای خوشبختی در نهج البلاغه

نویسنده:

سید مهدی طباطبایی

ناشر چاپی:

مؤلف

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	کلیدهای خوشبختی در نهج البلاغه
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۴۷	مسابقه
۵۵	درباره مرکز

«سید مهدی طباطبائی»

مقدمه

به نام خدای علی آفرین

هر بار که در ساحل اقیانوس علوم علوی قرار میگیریم تا از زلال کلامش جرعه ای بنوشیم و از گوهرهای بی پایانش دامنی پرکنیم، عظمت چشم نواز سخنانش آنچنان دلربایی دارد که هر کلامی را انتخاب میکنیم سخن دیگری فریبانی میکند و تشنگی و اشتیاق را دو چندان مینماید و نهایتاً چاره ای نیست جز آنکه به اندازه سبوی معرفت خود و به گستره دامان معرفت خویش جرعه ای برای رفع تشنگی و گوهری برای زینت فکر و اندیشه برداریم بگذریم، زیرا

تنها علی (علیه السلام)، علی است و تنها کلام علی، کلام علی است

و اینک چهل دُرْدانه از سخنان آن بحر بیکران در باب علم که هر یک به اندازه کتابی بلکه کتاب هائی حاوی اندرز و نصیحت است تقدیم میگردد تا کدام دل پاک و اندیشه ناب آنها را در یابد تا در تاریکی های زندگی نور افشان راه او باشند.

«سید مهدی طباطبائی»

احادیث این بخش از کتاب شریف نهج البلاغه و «غرر الحکم جلد 2 بخش علم» انتخاب شده است.

عِلْمٌ لَا يَنْفَعُ كَدَوَاءً لَا يَنْجَعُ

علم و دانشی که سود ندهد، همچون دارویی است که بی اثر است.

دانشی را که سود کافی نیست *** چون دوائی بود که شافی نیست

ص: 2

يَتَفَضَّلُ النَّاسُ بِالْعُلُومِ وَالْعُقُولِ: لَا بِالْأَمْوَالِ وَالْأَصُولِ

برتری مییابند مردم به خاطر علمها و عقلهایشان، نه برای مالها و ریشه ها (و نژادها) شان

فضل انسان بود به علم و عقول *** نیی به اموال و نیی به قوم و اصول

ص: 3

الْعِلْمُ كَنْزٌ

علم گنج است.

علم و دانش چو گنج پر گهر است *** صاحب علم، تاک پر ثمر است

ص: 4

الْعِلْمُ يُنَجِّيكَ، الْجَهْلُ يُرْدِيكَ

علم تو را نجات بخشد و نادانی تو را تباه کند

علم، کار تو را برآه کند *** جمل تو، خود، تو را نساها کند

ص: 5

الْعِلْمُ حَيَاةٌ، الْإِيمَانُ نَجَاةٌ

علم باعث خوش زیستن و ایمان موجب رستگاری است.

علم و ایمان دو نادی بشرند *** مایه یک حیات پیر شمزند

ص: 6

الْعِلْمُ زَيْنُ الْحَسَبِ الْفَهْمُ آيَةُ الْعِلْمِ

علم و دانش زیورِ حَسَبِ انسانی است. فهم نشانهٔ علم است.

علم باشد زینتِ حَسَبِ و نسب *** فهم باشد آیتِ علم و ادب

ص: 7

الْعُلَمَاءُ حُكَّامٌ عَلَى النَّاسِ

دانشمندان حاکمان بر مردمند

عالمان حکام بین مردمند

ص: 8

الْعِلْمُ مِصْبَاحُ الْعَقْلِ

علم چراغ عقل است.

عقلان را علم شمع محفل است

ص: 9

الْعِلْمُ أَصْلُ كُلِّ خَيْرٍ

علم باشد منشأ هر کار خیر

مشا کار خیر علم بود

ص: 10

العِلْمُ نُزْهَةٌ الْأَدْبَاءِ

علم تفریحگاه ادیبان است

تفریحگاه عالم علم باشد *** رفیقش در تفریح حلم باشد

ص: 11

الْعِلْمُ لَا يَنْتَهِي

علم و دانش به پایان نمی رسد

علم و دانش را نباشد انتها

ص: 12

الْعَالِمِ حَيٌّ وَإِنْ كَانَ مَيِّتًا

انسان عالم به واسطه علمش زنده است اگر چه مرده باشد

که شد عالم همیشه زنده است *** جسم فانی، روح او مانده است

ص: 13

الْعِلْمُ كَنْزٌ عَظِيمٌ لَا يَفْنَى

علم گنج عظیمی است که فنا در پی ندارد

گنج دانش را فنا در کار نیست *** فانی است آنکس که علم اش یار نیست

ص: 14

الْعِلْمُ رَشْدٌ لِمَنْ عَمِلَ بِهِ

علم باعث پیشرفت و ترقی است برای کسی که بدان عمل کند

هر که شد عالم همیشه زنده است *** جسم فانی، روح او پاینده است

ص: 15

العالمُ الَّذِي لَا يَمُلُّ مِنْ تَعَلُّمِ الْعِلْمِ

عالم و دانشمند کسی است که از یادگرفتن علم و دانش خسته و ملول نشود

نه دریا خسته می گردد ز باران *** نه دانشمند از علم فراوان

ص: 16

الْعِلْمُ جَمَالٌ لَا يَخْفَى وَنَسِيبٌ لَا يَجْفَى

دانش زیبایی و جمالی است که پوشیده نیست و خویشاوندی است که جفا نمی کند

جمال علم می باشد نمایان*** و دور است از جفا چون خویش انسان

ص: 17

الْعُلَمَاءُ بِأَقْوَنَ مَا بَقِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ

دانشمندان باقی هستند تا شب و روز باقی است.

به گردش تا بود لیل و نهاران *** بجایند عالمان و هوشیاران

ص: 18

الكَاتِمُ لِلْعِلْمِ غَيْرُ وَائِقٍ بِالْإِصَابَةِ فِيهِ

کسی که علم خود را پنهان کند (و با دانشمندان دیگر گفتگو نکند) اعتمادی نیست به اینکه در آن علم به راه درست رفته باشد.

هر آنکس علم خود پنهان نماید *** مپندارش که علمش رو گشاید

ص: 19

الْعِلْمُ يُنْجِي مِنَ الْإِرْتِبَاكِ فِي الْحَيْرَةِ

علم آدمی را از فرورفتن در سرگردانی نجات میدهد

مکن از اکتساب علم غفلت *** که باشد ناجی انسان زحیرت

ص: 20

الایمانُ وَالْعِلْمُ أَخَوَانِ تَوَآمَانِ وَرَفِيقَانِ لَا يَفْتَرِقَانِ

ایمان و علم برادرانی هستند همزاد، و دو رفیقی هستند که از یکدیگر جدا نشوند.

برادر خوانده می دان علم و ایمان *** جدائی نیست بین این دو اخوان

ص: 21

الْعِلْمُ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يُحَاطَ بِهِ فَخُذُوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ أَحْسَنَهُ

علم و دانش بیشتر از آن است که کسی به همه آن احاطه پیدا کند بنابراین از هر علمی بهترینش را فراگیرید.

بود دامان دانش با فراگیر *** ز دانش بهترین ها را فراگیر

ص: 22

الْعَالِمُ وَالْمُتَعَلِّمُ شَرِيكَانِ فِي الْأَجْرِ وَلَا خَيْرَ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ

دانشمند و دانشجو هر دو در پاداش شریکند، و آنکه در میانه آن دو است (که نه دانشمند است و نه دانشجو) خیری در او نیست.

تو در خیری، به دانش گر کنی رو *** که دانشمند و دانشجوست ماجور

بغیر از این دو، خیری نیست جانی *** جز این دو می سزد دوری نمانی

ص: 23

الْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ، الْعِلْمُ يَحْرُسُكَ وَأَنْتَ تَحْرُسُ الْمَالَ

علم بهتر است از مال، علم تو را نگهداری کند، ولی مال را تو نگهداری میکنی

الا ای آنکه هستی اهل ایمان *** تو علم و فضل را از مال به دان

نگهبانی نماید علم از تو *** ولی بر مال باشی تو نگهبان

ص: 24

الْمُتَعَبِدُ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَحِمَارِ الطَّاحُونَةِ يَدُورُ وَلَا يَبْرَحُ مِنْ مَكَانِهِ

عبادت کننده بدون علم و دانش همانند الاغ آسیا است که گرد آسیا دور میزند و دور می چرخد، ولی از جای خود دور نمیشود.

عابد بی علم باشد چون الاغ *** ره بینماید و لکن بی چراغ

گرد سنگ آسیا در گردش است *** روز و شب غافل، به حال چرخش است

ص: 25

الْأَنْسَابِ ثَلَاثَةٌ: فَعَالَمٌ رَبَّانِيٌّ وَمَتَعَلِّمٌ عَلَى سَبِيلِ نَجَاةٍ، وَهَمَجٌ رُعَاعٌ أَتْبَاعُ كُلِّ نَاعِقٍ لَمْ يَسْتَضِيئُوا بِنُورِ الْعِلْمِ، وَلَمْ يَلْجَأُوا إِلَى رُكْنٍ وَثِيقٍ

مردم سه گروهند: علمای الهی، و دانشجویانی که در راه نجات (تحصیل علم هستند) و فرومایگان بی سروپایی که به دنبال هر صدا و هر چوپانی می روند، و به نور علم روشنی نیافته و به ستون محکمی پناه نبرده اند.

عالم علم الی اش در راه نجات *** یا طلب کن علم، دوران حیات

ورنه همچون پشه گان در هوا *** می روی هر جا کز آن آید صدا

نی تورا نوری که جوئی راه را *** نی بصیرت تا ببینی چاه را

ص: 26

الْعِلْمُ عِلْمَانِ: مَطْبُوعٌ وَ مَسْمُوعٌ وَ لَا يَنْفَعُ الْمَطْبُوعُ إِذَا لَمْ يَكُ مَسْمُوعٌ

علم دو گونه است: فطری و شنیدنی، و علم فطری سود ندهد اگر علم شنیدنی (علم تحقیقی) با آن نباشد.

علم مطبوع است و علم الكتاب *** هر دو با هم می شود علم صواب

ص: 27

الْعُلَمَاءُ أَطْهَرُ النَّاسِ أَخْلَاقاً وَأَقَلُّهُمْ فِي الْمَطَامِعِ أَعْرَاقاً

دانشمندان پاک ترین مردمند از نظر اخلاق، و کمترین مردمند از نظر ریشه در طمع ها (طمع ورزی)

عالمان خوش خلق و نیکو پیشه اند *** در طمع ورزی ولی کم ریشه اند

ص: 28

اِقْتَنِ الْعِلْمَ فَإِنَّكَ إِنْ كُنْتَ غَنِيًّا زَانِكًا وَإِنْ كُنْتَ فَقِيرًا مَانِكًا

كسب علم کن که اگر ثروتمند باشی تورا بیاراید و اگر فقیر و بینوا باشی خرج زندگی تورا به عهده گیرد.

اطلب العلم، اگرچه دارائی *** تا به دارائی ات بیفزائی

گر فقیری، کند تورا تأمین *** تا که حیثیت بیارابی

ص: 29

أَلَا لَيْسَتْ حَيِّينَ مَنْ لَا يَعْلَمُ أَنْ يَتَعَلَّمَ، فَإِنَّ قِيَمَةَ كُلِّ امْرِءٍ مَا يَعْلَمُ

آگاه باشید که نباید شرم کند کسی که نمیداند از اینکه بیاموزد، زیرا قیمت و ارزش کسی همان است که آموخته است، (و ارزش هر کس به قدر دانش و علم او است.)

مکن هرگز از کسب دانش حیا *** که دانش ناید تو را پر بها

ص: 30

أَلَا لَا يَسْتَقْبِحَنَّ مَنْ سُئِلَ عَمَّا لَا يَعْلَمُ أَنْ يَقُولَ لَا أَعْلَمُ

آگاه باشید که نباید زشت بشمارد کسی که پرسش شود از چیزی که آن را نمی داند از اینکه بگوید: نمی دانم!

ندانی و از آن پیرسی بجاست *** پندار این گونه پرسش خطاست

ص: 31

أَعْلَمُ النَّاسِ الْمُسْتَهْتَرُ بِالْعِلْمِ

داناترین مردم کسی است که در تحصیل علم حریص باشد.

ز مردم کسی هست داناترین *** که در کسب علم است کوشاترین

ص: 32

أَشَدُّ النَّاسِ نَدَمًا عِنْدَ الْمَوْتِ الْعُلَمَاءُ غَيْرُ الْعَامِلِينَ

سخت ترین مردم در پشیمانی هنگام مرگ، دانشمندانی هستند که به علم خود عمل نکرده اند.

عالم بی عمل به وقت حیات *** سر فکنده بود زمان ممات

ص: 33

أَبْغَضُ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ الْعَالِمُ الْمُتَكَبِّرُ

مبغوض ترین بندگان در پیشگاه خدای سبحان، عالم متکبر است.

بدترین بنده است نزد الله ***عالم فاجر تکبر خواه

ص: 34

أَوْجِبُ الْعِلْمَ عَلَيْكَ، مَا أَنْتَ مَسْئُولٌ عَنِ الْعَمَلِ بِهِ

واجب ترین علم بر تو آن علمی است که در مورد عمل به آن از تو سؤال خواهد شد (مانند علوم به احکام دین...)

واجب است دانشی تو را معمول *** که شوی در عمل به آن مسئول

ص: 35

الْزُّمُّ الْعِلْمُ بِكَ مَا دَلَّكَ عَلَى صَلَاحِ دِينِكَ وَابَانَ لَكَ عَن فُسَادِهِ

لازمترین علمها برای تو، آن علمی است که تو را به صلاح و درستی دینت راهنمایی کند و آنچه موجب فساد و تباهی آن میشود را برای تو آشکار سازد.

لازم است اینکه علم دین دانی *** تا ز افساد آن امان مانی

رهنمایت شود به راه درست *** تا ز پیمودنش نکردی سست

ص: 36

إِنَّ زُورَةَ الْعِلْمِ كَثِيرٌ وَزُعَاتُهُ قَلِيلٌ

به راستی که روایت کنندگان علم بسیارند ولی رعایت کنندگان آن در عمل اندکند.

بس فراوان کند روایت علم *** آنکه کمتر کند رعایت علم

ص: 37

إِذَا رَأَيْتَ عَالِمًا فَكُنْ لَهُ خَادِمًا

هر گاه عالمی را یافتی خدمتکار او باش

خدمت عالمان به شاگردی *** باش تا تو هم چنان گردی

ص: 38

إِذَا أُرْذِلَ اللَّهُ عَبْدًا حَظَرَ عَلَيْهِ الْعِلْمَ

هرگاه خداوند بنده ای را فرومایه بیند علم را از او باز می دارد.

آنکه از علم و فضیلت دور هست *** حق نموده قلب اور رذل و پست

ص: 39

إِذَا زَادَ عِلْمُ الرَّجُلِ زَادَ أَدَبَهُ وَتَضَاعَفَتْ خَشْيَتُهُ لِرَبِّهِ

هرگاه علم مرد زیاد شد ادب او افزون شود و خشیت و ترس او از پروردگارش دو چندان گردد.

با علم، ادب شود فراوان *** خشیت ز ادب شود دو چندان

ص: 40

بَدَّلُ الْعِلْمِ زَكَاةُ الْعِلْمِ

بذل و بخشش کردن علم، زکات علم است.

زکات علم و دانش بذل آنست *** مبادا در زکاتش بخل ورزی

ص: 41

با توجه به حدیثهای کتاب، جواب سؤالات زیر را مشخص نمایید:

(به کسانی که در این مسابقه شرکت نمایند جوایز نفیسی تعلق خواهد گرفت)

1- برتری مردم در جامعه به چه خاطر است؟

الف) مالها و ریشه هایشان

ب) برای خاندان و خویشاوندان

ج) بخاطر علمها و عقلهایشان

د) زهد و تلاششان

2) بودن ایمان سبب چه صفت خوبی میشود؟

الف) موفقیت

ب) پاکدامنی

ج) بزرگی و شرافت

د) نجات و رستگاری

3- زیور علم و دانش چیست؟

الف) حسب انسانی

ب) حسب زیبایی

ج) حسب دانائی

د) حسب رستگاری

4- چراغ عقل در احادیث علوی کدام است؟

الف) دانائی

ب) بصیرت

ج) فهم

د) علم

5- علم تفریحگاه... است.

الف) دانشمندان

ب) ادیبان

ج) علما

د) اندیشمندان

ص: 42

6- علم چگونه گنجی معرفی شده است؟

الف) عظیم

ب) بی پایان

ج) گنج پرفایده

د) الف و ب

7- عالم و دانشمند چه کسی است؟

الف) از یاد گرفتن علم و دانش خسته و ملول نشود

ب) به بهره گیری علم پردازد

ج) به کسب علوم دینی پردازد

د) گزینه ب و ج

8- بنا بر حدیث... خویشاوندی است که جفا نکند.

الف) تقوا

ب) دانش

ج) علوم دینی

د) همه موارد

9- علم و دانش انسان را از چه چیز نجات می دهد؟

الف) فلاکت

ب) نادانی

ج) فرورفتن در سرگردانی

د) تاریکی ها

10- دوری قبی که از هم جدا نمیشوند کدامند؟

الف) ایمان و علم

ب) علم و عمل

ج) ایمان و عمل

د) عمل و زهد

۱۱- دو نفر در پاداش و مزد شریکند نام ببرید؟

الف) عالم و جاهل

ب) دانشمند و دانشجو

ج) فضلا و شهدا

د) الف و ج

ص: 43

12- چرا علم بهتر از ثروت و مال است؟

الف) چون دامنه علم وسیع است

ب) علم تو را نگهداری می کند

ج) مال را تو باید نگهداری کنی

د) گزینه ب و ج

13- عبادت کننده بدون علم و دانش مانند... است.

الف) الاغ آسیا

ب) پرنده بی بال

ج) انسان بی تقوا

د) درخت بی ریشه

14- کدام یک از دو علم باید همراه هم باشند؟

الف) اجتماعی و اخلاقی

ب) دینی و اخلاقی

ج) فطری و شنیدنی

د) فطری و دینی

15- پاکترین مردمان از نظر اخلاق کدامند؟

الف) صالحان

ب) دانشمندان

ج) پارسایان

د) کاسبان

16- داناترین مردم چه کسی است؟

الف) متقی باشد

ب) علوم اخلاقی بیاموزد

ج) تحصیل علم داشته باشد

د) در تحصیل علم حریص باشد

ص: 44

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنِ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ (سوره توبه آیه 18)

حضرت علی علیه السلام آنگاه که در کوفه حکومت برقرار فرمودند دستور دادند از کوفه تا بخارا 1001 مسجد ساخته شود. «به نقل از لغت نامه دهخدا» ذیل کلمه مسجد

با شهادت حضرت این طرح متوقف شد. امروز ما توفیق یافتیم که این فرمان را در ایران اسلامی تحقق بخشیم و با توفیقات الهی و عنایات حضرتش در مناطق محروم و روستاهای فاقد مسجد از جمله سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، کهگیلویه و بویراحمد و... 1001 مسجد بسازیم که بخواست خداوند تا زمان چاپ این جزوه بیش از 500 مسجد ساخته و یا در حال ساخت می باشد. این مساجد توسط اشراف کشور ما یعنی خانواده های متوسط و متدین و بخصوص خانواده شهدا و ایثارگران ساخته شده است.

ص: 45

هر خانواده ایرانی میتواند با پرداخت هزینه اولیه یک مسجد (بین 30 تا 50 میلیون تومان) آن هم بصورت اقساط بانوی یک باقیات الصالحات دائمی شود و یاد خود و گذشتگان خویش را با ساخت یک مسجد روستائی زنده نگه دارد.

این یک فرصت طلائی و یک نفخه رحمانی است که با عنایت امیرالمؤمنین علیه السلام بدست آمده است.

برای کسب اطلاعات بیشتر به آدرس زیر مراجعه فرمائید.

اصفهان، خیابان شهید باهنر نبش کوچه 11، کوچه دانش - مجمع خیرین مسجدساز اصفهان

تلفن تماس: 3 - 33451001 (031)

www.masjed1001.ir

Email: masjed1001@yahoo.com

ص: 46

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتاب خانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارك امام علیه السلام پشتیبانی می شود.

برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

